

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

<i>Бугасівська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ.	140
<i>Голуб Анастасія Сергіївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАШИНОМІСЦЕ (ПАРКОМІСЦЕ) ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	144
<i>Гринько Андрій Русланович,</i> ПРАВО ПАЦІЄНТА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ ТАЄМНИЦЮ	147
<i>Гриценко Давид Сергійович</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФОРВІ АКТИВИ В УКРАЇНІ	151
<i>Грушко Влада Олегівна</i> НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ.	155
<i>Даїдаміров Тімур Новруз огли,</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ	159
<i>Джабраїлова Вікторія Володимирівна</i> ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ	162
<i>Дмитрук Дар'я Олександрівна,</i> СПАДКУВАННЯ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	166
<i>Доможирська Наталя Олегівна,</i> РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ. ПРИНЦИП ГЕНДЕРНОЇРІВНОСТІ: ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	170
<i>Драганова Дарія Сергіївна,</i> СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.	173
<i>Жулавська Еліна Костянтинівна,</i> СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	176
<i>Заборська Ксенія Андріївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	180
<i>Колесниченко Анна Андріївна,</i> СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ	183
<i>Комаровська Еріка Едуардівна,</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	186
<i>Короткевич Іван Андрійович,</i> ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙНА	188

сутність конкретних вимог щодо обліку цифрових активів створює проблеми для аудиту і фінансового контролю. Це ускладнює розуміння реальних фінансових потоків, що може негативно вплинути на прозорість ринку та інвестиційну привабливість.

Незважаючи на прогрес у законодавчому визнанні цифрових активів в Україні, численні правові прогалини і виклики, зокрема в питаннях оподаткування, захисту прав власників та інтеграції в міжнародні стандарти, потребують подальшого опрацювання. Розвиток законодавства про цифрові активи має вирішальне значення для створення сприятливого ринкового середовища, що забезпечить юридичний захист прав власників, знизить ризики шахрайства та сприятиме економічному зростанню країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX, станом на 1 січня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

2 Некіт К. Г. Право приватної власності в інформаційному суспільстві: цивілістична теорія і практика реалізації: дис.... докт. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 520 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/dad328f1-6ee3-42c3-ab1c-f26700f6f3e3>

3. Некіт К. Г. Віртуальна власність: поняття та сутність. *Право і суспільство*. 2019. № 2. С. 37-42. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/576c79a7-0f1a-4f5e-bc62-4cc9e9b0e2ed>

Грушко Влада Олегівна

*студентка 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцента Токарева В. О.

НЕДОТОРКАНИСТІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ

Недоторканність приватного життя в цифровому середовищі – це право особи контролювати поширення та використання інформації про себе, а також бути захищеною від несанкціонованого доступу до своїх персональних даних. Це поняття розширює класичне право на

приватність, адаптуючи його до умов сучасних цифрових технологій, де межі між особистим і публічним стають дедалі розмитими.

Право на інформаційну самовизначеність у мережі передбачає можливість людини визначати, яким чином і з якою метою використовуються її дані, зберігаючи при цьому конфіденційність комунікацій. Це право базується на кількох принципах:

Законність та інформована згода. Обробка персональних даних допускається лише на основі закону або за попередньою згодою суб'єкта. Кожен користувач має право знати, які дані збираються, хто ними користується та з якою метою[3].

Обмеження масового спостереження. Будь-які форми масового нагляду за особистим життям громадян заборонені. Втручання допускається лише в чітко визначених законом випадках, таких як попередження злочинів або захист національної безпеки[2].

Конфіденційність електронних комунікацій. Забороняється перехоплення чи моніторинг листування без згоди учасників. Це стосується всіх видів комунікацій, включно з електронною поштою та месенджерами.

Принцип прозорості. Користувачі повинні бути поінформовані про правила обробки їхніх даних через політику конфіденційності, що пояснює, як і з якою метою дані збираються, зберігаються та обробляються.

Належний захист приватного життя передбачає також ефективні механізми правового захисту у разі порушення прав у цифровому просторі. Людина повинна мати можливість оскаржити неправомірне використання її даних або вимагати виправлення недостовірної інформації. Такий захист може включати звернення до інтернет-провайдерів, подання скарг до уповноважених органів чи судові позови. Ефективним засобом правового захисту є не лише компенсація збитків, але й відновлення доступу до облікових записів або виправлення неправдивих даних.

Кожна людина також має право на свободу пошуку[4], отримання та поширення інформації незалежно від державних кордонів[6]. Це право, закріплене в Європейській конвенції з прав людини, є основою свободи вираження думок і гарантує можливість публічно висловлювати погляди без зовнішнього втручання. В умовах цифрового середовища це право набуває особливого значення, адже сприяє розвитку демократії та плюралізму думок.

Приклад порушення приватності: скандал із Cambridge Analytica. У 2018 році світ сколихнув скандал навколо Cambridge Analytica та Facebook. Cambridge Analytica незаконно отримала дані понад 87 мільйонів користувачів Facebook через додаток «This Is Your Digital Life», розроблений Олександром Коганом. Цей тест збирав дані не лише тих, хто його встановив, а й їхніх друзів. Без згоди користувачів зібрана інформація використовувалася для створення психологічних профілів та персоналізованої політичної реклами, яка впливала на виборців під час виборів у США 2016 року на користь Дональда Трампа та на референдумі щодо Brexit.

Розголос став можливим завдяки викриттям колишнього співробітника компанії Крістофера Уайлі. Під тиском громадськості Марк Цукерберг свідчив перед Конгресом США, визнавши, що Facebook не забезпечив належного захисту даних. Унаслідок розслідування компанія Cambridge Analytica припинила діяльність, а Facebook отримав штраф у 5 мільярдів доларів від Федеральної торгової комісії. Скандал став каталізатором для ухвалення жорсткіших правил захисту даних, зокрема GDPR у ЄС, та посилення контролю за доступом до інформації на соціальних платформах. Цей випадок показав, як дані можуть бути використані для маніпуляції суспільною думкою, ставлячи під загрозу демократичні процеси[5].

На нашу думку, інцидент із Cambridge Analytica продемонстрував, наскільки важливо посилити як державний контроль, так і відповідальність платформ, щоб уникнути подібних зловживань у майбутньому.

Обов'язок держави – забезпечувати захист свободи вираження та доступу до інформації в цифровому просторі. Всі обмеження цих прав мають бути законними, пропорційними та відповідати міжнародним стандартам. Важливо, щоб державні органи гарантували дотримання цих принципів і водночас забезпечували відповідальність інтернет-платформ.

Провайдери послуг та контент-платформи зобов'язані поважати права користувачів, забезпечувати механізми оскарження своїх рішень та завчасно інформувати про політики обмеження контенту. Це дає користувачам можливість приймати зважені рішення про використання платформ. У свою чергу, держава має стежити за тим, щоб ці політики не порушували права громадян.

Право особи на пошук, отримання та поширення інформації – фундаментальний аспект свободи вираження[1], закріплений у Єв-

ропейській конвенції з прав людини. В Україні захист цього права реалізується через національного омбудсмена, судову систему, органи кібербезпеки та міжнародні інституції. Хоча передбачено чимало механізмів правового захисту, на практиці вони часто виявляються недостатньо ефективними.

Ми вважаємо, забезпечення недоторканності приватного життя в Україні потребує конкретних кроків на рівні законодавства та впровадження технологій. Необхідно вдосконалити національні закони про захист персональних даних, орієнтуючись на стандарти GDPR. Державні органи мають проводити аудит діяльності платформ, що працюють з даними громадян, і застосовувати штрафи за порушення.

Крім того, слід підвищити прозорість процесів моніторингу з боку держави: доступ до особистих даних повинен бути можливий лише за чітко визначеними законодавством умовами та під наглядом незалежних інституцій. Важливим є також створення доступних електронних сервісів для подання скарг у разі порушень, щоб кожен громадянин міг швидко захистити свої права.

Окрім правових заходів, варто запровадити освітні програми з цифрової безпеки, які допоможуть українцям захищати свої дані та відповідально користуватися цифровими сервісами. Тільки комплексний підхід дозволить гарантувати приватність і довіру в цифровому середовищі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція про кіберзлочинність ратифікація від 07.09.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text
3. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.20210 р. № 2297–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
5. The key moments from Mark Zuckerberg’s testimony to Congress the Guardian News website of the year від 11 квітня 2018 року URL: <https://amp.theguardian.com/technology/2018/apr/11/mark-zuckerbergs-testimony-to-congress-the-key-moments>.
6. Європейська конвенція з прав людини ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text